Q. D. B. V.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

DE

SITI P. N. AUCTA.

Quam

Authoritate, Decreto & Jussu Gratiosæ Facultatis Medicæ, in Alma Tubingensium Academia

SUB PRÆSIDIO

VIRI

Nobilis, Excellentissimi & Experientissimi,

DN. GEORGII BALTHASARIS METZGERI, Med. Doct. Pract. Anat. & Botan. Professoris Celeberrimi, Dn. Præceptoris, Promotoris ac Hospitis æviternùm venerandi

Pro

LICENTIA

Summos Honores Privilegia & Insignia Doctoralia in Arte Medica ritè impetrandi

Publicæ censuræ subjicit

GUILHELMUS LAURENTIUS HERBORT, Stuttgardianus.

Ad diem Febr. M. DC. LXXIII.

Horis Locoq; consuetis.

TUBINGÆ,

Literis JOHANN. HENRICI REISI.

2

STUTGARDIÆ.

METROPOLEOS. WÜRTEMBERGICÆ.
MAGISTRATUI. LAUDATISSIMO.

VIRIS.

AMPLISSIMIS. CONSULTISSIMIS. SPECTATISSIMIS. GRAVISSIMIS.

DNNN.

PRÆFECTO.
CONSULIBUS.
DICASTIS.

ET.

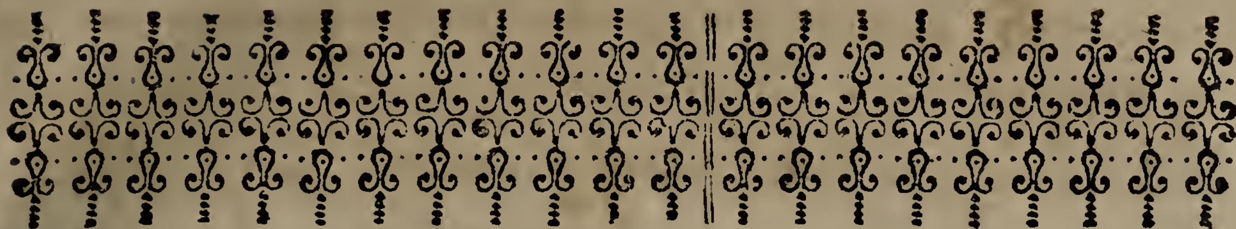
SENATORIBUS.

PATRONIS. SUIS. DEVOTISSIME. COLENDIS.

DISPUTATIONEM INAUGURALEM.
JUXTA.
SEQUE. SUOSQUE.

ENIXISSIME. COMMENDAT.

GUILIELMUS. LAURENTIUS. HERBORT.
AUTHOR. ET. RESPONDENS.

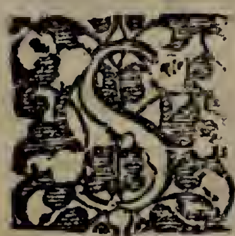
I. N. J.

Mne animal, quamdiu ſalvum fuerit, nutritione opus habet, *ex 1. de gener. & corrupt. 5.* Nutritio autem cibi & potus beneficiô perficitur; igitur certum Natura utriusque appetitum animalibus, & inter hæc præcipuè homini indidit, unum cibi, alterum potus, quorum ille fames, hic ſitis populariter audit. De utriusque autem natura, ſede, & cauſis ſecundum & præter naturam cùm celebres inter Authores diſſenſus alantur, ſepoſitô nunc priori, de poſteriori, non quidem ut prima hominis nuper nati paſſio naturalis dicitur *Franciſco de la Böe Sylvio id. prax. Med. l. 1. c. 1.* & vitæ perpetuus comes, ſed ut p. n. auctus communiſſimum juxta & moleſtiſſimum & tantùm non intolerabile complurium morborum ſymptoma eſt, multam Medico & ægro crucem figens, paulò liberius in-

us inquirere, idque *Inauguralis Speciminis* loco ſolenni ſubmittere ventilationi conſtiſtitui. Adſit, quem unicè ſitio, Altiſſimus & conatibus meis feliciter adſpiret!

THESIS I.

Itis nomen ad mentem *Scaligeri de lingua Lat. cap. 136.* defluxit à σιπῶ, cibum cupio, quod cibum ſumptum plerunque ſequatur. Propius tamen *Christiano Beckmanno de origin.* videtur Hebræum שָׁתָה bibit ſitiens, hauſit potum. Quid ſi à Græco ſynonymo δίψα accerſerem, transpoſitis & paulò mutatis literis, more aliàs non inuſitato? Conſulatur *M. Eſtienne Guicchard l'harmon. etymol. des langu. de la lettre* ש. Tropicè ingentem ſubinde rei cujuscunque cupiditatem notat, ſitireque gloriam, honorem alii, alii divitias, ipſum imò ſanguinem hinc inde perhibentur. Sitiunt agri & horti rore, & pluviâ deſtituti, fontes aquæ expertes, &c. Significatus h. l. proprius valet, quò potus in animalibus, & præprimis hominibus, deſiderium & bibendi aviditatem infert, non tamen naturalem, ſed p. n. auctam, quâ plus, quàm naturæ vel conſuetudini debetur, appetitur, quam alii πολυδιψίαν, δίψαν σφοδρὰν, ἄμετρον, *ſitim nimiam, vehementem, immodicam, immoderatam, vitioſam, morboſam* inſcribunt.

Th. II.

Eſt appetitus humidi p. n. auctus, intemperiem ſiccam faucium, linguæ, palati, vicinarumque partium, ob humidi naturalis defectum ortam, ſequens.

Th. III.

Th. III.

Appetitum cum *Philosopho 2 de Anim 3.* saluto, communi cum fame titulo, nec ignorat, nisi qui sitim ipsam ignorat. Appetitum autem intellige non naturalem illum, plantis æquè ac singulis corporis animalis partibus communem, quô privatum singulæ alimentum sine tamen sensu & cognitione appetunt; sed *animalem*, animale officium *6. de loc. affect. 3.* animalibus proprium, & molestô animalis cum sensu conjunctum, quem ideò dolorem *Pergamenus* nominat *de inæqualit. intemp. c. 4.* & *comment. 1. in Hipp. de natura humana §. 6.* immoderatum, & *auctum* quantitate tum continuâ tum discretâ; appetunt enim hac correpti & multos potus, & multis vicibus potare, *Hier Mercurial. l. 3. prax. Med c. 9.* interprete. *Præter naturam*; Symptoma enim læsæ actionis volo, exclusâ siti in nonnullis f. n. auctâ, aut malâ inductâ consuetudine, quales fuisse verosimile est Bonosi Imperatoris, qui sæpe dixisse fertur, non ut viveret se natum esse, sed ut biberet, authore *Drexelio. orb. Phaeth. c. 4.* & portentosas alias à *Plinio* notatas *l. 25. histor. nat. c. 22.* in Tricongio Mediolanensi & L. Pisone, similibusque ad vina perdenda natis, non rarò obvias. Dico porrò: appetitum *humidi*; Philosophus l. c. superaddit: & frigidi; sed de hoc non sine causa dubitatur, an simpliciter necessarium sit, cùm non semper ubi sitis urget, frigidis opus sit, sed & actu & potentiâ calidis, brodiis carnium, lacte nutricum, nec non vinô ipsô, & hujus commatis aliis eandem superemus; at humidum semper desideratur, ut per exempla eunti patet.

Th. IV.

Fons & *locus* urgentis Symptomatis idem communiter cum fame statuitur, *ventriculus* & hujus quidem

 orifi-

orificium ſiniſtrum, ob nervorum ſexti cerebri paris huc euntium copiam maximè ſenſile, quô exſiccatô, calefactô, aut utrumq; paſsô ab internis & externis cauſis, ſiti homo premi, & potum concupiſcere creditur. Unicus *Helmontius* ex principiis ſuis jamdudum damnatis pro orificio dextro loquitur. *tr pylor. rector*. §. 26. Fuere tamen inter antiquos, qui ſitis ſedem in pulmonibus quæſivere, hujusque baſiatores dogmatis ex Philoſophis Platonem, ex Poëtis Euripidem, Eupolim, Alceum, Eratoſthenem, ex Medicis Philiſtionem & Coum ipſum reperio apud *Plutarchum quæſt. conviv. l. 7. quæſt. 1.* hæcque inter illos opinio adeò invaluerat, ut *Macrobiô* teſte, quisque contra ſenſerit, inſaniverit *l. 7. Saturn. l. 7. c. 15.* quâ de tamen non multum laboro, tanquam communi votô explosâ, ipſeque *Philoſophus* non audiendam, deridendam, ſtultam vocat *3. de part anim 3.* tantumque abeſt, quicquid de cæteris ſit, ut Cous hac in parte cum Platone ſenſerit, ut judice *Cornearió diſſert. de utr. alim. recept.* nullam unquam opinionem pluribus & magis urgentibus argumentis impugnarit, imprimis *4. de morbis*, modò hujus author libri dicendus ſit, quem alii Polybium volunt. Imò pro Platone etiam *Galenus* intercedit, & hujus eum dogmatis accuſatum prolixè excuſat *8. de plac. Hipp. & Plat. c. ult.* Nec deſunt, qui utrique favere parti ſatagunt, & diviſum cum ventriculo pulmonibus imperium concedunt. Videatur. *Caſp. Hofmann. comment. mſ. in l. 1. de loc. affect. c. 8. l. 4. c. 8. Heinricus Iacobus Pauli Anat. Bilſ. anatom. p. m. 16.* Sed cur entia hi præter neceſſitatem multiplicant? Pace ego omnium ſecus ſentientium *faucibus, linguæ huicq; adſtantibus oris partibus* aliis in deſcriptione expreſſis, locum præ ventriculo dedi, nec naturâ, ùt confido, invitâ nec ventriculô iratô.

Th. V.

Th. V.

Quid enim quæso est, quod ad ventriculum hoc necessariò Symptoma restringit? Quod φαινομένων omnium, quod non pro his potius partibus, quàm ventriculo militat? Sensu exquisitô, membranaceæ cùm sint, cum sociis fauces partibus vigilant, humidi, cujus maximè indigæ sunt, defectum facilè sentiunt, bibendique necessitatem imperant, adstipulantibus *Walæo l. 1. instit. c. 10. Dan. Voetio. l. 6. phisiol. c. 2.* Has siti urgente affligi, ùt fame ventriculum, unô ore fatentur omnes; his exsiccatis, ad nauseam licet & vomitum usque distento potu ventriculo, vox faucibus hæret, lingua palato, sitibundumque surgit desiderium & humidi appetitus; his iterum correctis, & debitè irrigatis cessat, sæpè ne guttulâ liquidi ad ventriculum descendente, quotidianâ subscribente experientiâ; at sedem causamque affectus prodit sanatio *2. aph. 17.* Unde vel ipse ventriculus hoc Symptoma suum esse apertè inficiatur, pernitiosô sibi creditum dogmate, quibus potest precibus, deprecatur & verbis perquam emphaticis faucibus vindicat apud *Bernhard. Swalve in querimon. & opprobr. ventricul.*

VI.

Faucium itaque & *vicinarum partium intemperiem siccam* non malè accusâsse videor, quam siticulosi mecum omnes accusant, quam corrigere, humectare omnes desiderant. *Galenus 4. de sympt. causis 76. de loc. affect. 3.* triplicem intemperiem in jus vocat, calidam, siccam, & utramque junctam. Verùm, ùt de calida siccæ nupta facilè largior sitim auctam inducere cum *Sennerto lib. 3. prax. p. 1. s. 2. c. 7.* lima enim siccitatis calor, caloris siccitas est; ita à solo calore sine comite siccitate

vel

vel hoc ſolùm in loco idem fieri perſuaderi mihi vix patior. *Avicenna* pro nimia etiam frigiditate pugnat, cum nivem epotam ſitis cauſam accerſiſſe Hiſtoricorum fides aſſerat. *Aliis* pariter humiditas ſuſpecta eſt, exemplô hydropicorum, quibus in aqua natat anima, ſiti tamen torquentur plus quàm Tantalæâ. Sed nivem quoque ſiccitate potius & calore quàm frigiditate hîc agere, quod agit, prolixè *Thomas Bartholinus*, rationibus & oculorum munitus fide, oſtendit *de nive cap. 35. & ſeq.* Nec humido ut tali, ſed ſalſis exſiccantibus ſcoriis adulterato hydropicorum ſitis imputanda; ut mox plenius conſtabit. Solam ergo *ſiccitatem p. n.* affectui noſtro ſufficere puto.

Th. VII.

Hanc *defectus humidi naturalis* facit. Natura nec abundat in ſuperfluis, nec deficit in neceſſariis; cumque varios in uſus, fauces, gula, lingua, palatum, jugi humidi ſtillâ, & quidem in præſens, ad inevitabilem alioquin partium harum ſiccitatem evitandam, indigeret, humore qualitatum temperie gratiſſimo, aquæ inſtar fontanæ inſipidô, quaſi ſcaturigine perpetuò ſaliente, unde *Salivæ* nomine non incongruè venit, os ſemper abundare voluit, quem, ut eò promptior adeſſet, non è cerebro vel pulmonibus, non ventriculo aut liene, unde Veteres derivârunt, nullô naturæ monſtrantis conſenſu, ſed è variis oris glandulis per vaſa peculiaria humori cognomina, ſalivalia ſuperiora & inferiora â *Thom. Warthon. in adenograph.* & *Nicol. Stenon. de muſculis & glandul.* curioſè detecta, in os velut in lintrem capaciſſimum, effundit, ut perennibus fontium horum ſcatebris arida oris arva temperet, nocivamque

quan-

quantum fieri poteſt ſiccitatem præcaveat. Patent ductus hi in os ſine ſectionis ope conſpicui, maximè ſublinguales, linguâ ad palatum ſuſpensâ & ad ſpeculum inſpectâ, præcipuè à prandio, auctô hôc per potum humore, ſecundùm *Schneider. lib. 3. catarrh. c. 6.* evomuntque non guttatim modò, ſed rivuli inſtar lympham hanc ſponte ſuâ, cujus in ſe experimenti periculum cum domeſtico ſtudioſo *Thom. Bartholini de exaut. hepat. deſperat. cauſ.* nec non *c. 4. epiſt. med. 27.* omni mane ſuam ad ſpeculum linguam explorante, facere cuivis facile eſt; nec difficile ſegniorem fluxum ſuctu, contactu aut preſſu ſollicitare, ſiticuloſorum in morem, qui jam linguâ hinc inde circumductâ, jam globulô plumbeô, cryſtallô aut id genus aliis infrà memorandis in ore motitatis eundem provocant, & ſitis inde ſuæ ſolatium quærunt. In humidioribus naturâ vel lippis inter oſcitandum ſe conſpiciendos ſiſtunt.

Th. VIII.

Quicquid igitur hanc oris ſcaturiginem abolet, hos naturæ elices obturat, humidum ipſum, laticem ſanguinis terminô *Helmontij*, conſumit, inviſcat, extra temperiei lineam abducit, ſalsâ, acri, adſtringente, ſiccante virtute quâcunque armat, ſitis noſtræ cauſa fit, pro operantis conditione jam vehementioris, jam mitioris. Operam hîc ſuam elocant *ex naturalibus* ſiccus totius & viſcerum calor, ventriculi, cordis, pulmonum, *art. Med. cap. 64.* Jecoris *5. de loc. affect. 6.* de liene, renibus & reliquis idem judicium. An paterna hæreditas præter hæc peculiare quid contribuat, dubito: ab inſigni & famoſo helluone natus juvenis omni vitâ ab omni potu abſtinuit, apud *J. Petr. Lotichium l. 4.*

B obſ.

obſ. Med. 1. cap. 1. Bibendi autem conſuetudinem augere aviditatem quotidianæ obſervationes docent. Sexus nobilior præ ſequiori, ætas juvenilis præ puerili, vitæ genus laborioſum præ otioſo culpari merentur. Borealium corporum conſtitutionem ad potum neceſſitate quâdam trahi, Danosque ita Veteres ſiccandis certatim calicibus aſſuetos fuiſſe *Thom. Barthol. de Medic. Danic. domeſt. diſſert. 7.* ſcribit. Sed victus hîc magìs, quô de mox, quam corporum diſpoſitio in vitio eſſe videtur.

Th. IX.

Non-naturalium agmen ducit magnus Monarcha, verbis *Rolfinccij method. medic. ſpecial. comm. lib. 14. ſ. 2. c. 1. Aer*, isque calidus & ſiccus, inſpiratione, expiratione circumfuſione minas ſpirans, Syrio imprimis aut igne accenſus. Conſpirant regiones fervidiori & ſiccô ſole calentes, quibus *Mercurialis l. c.* balnea calida conſociat; his enim priſcos uti conſueviſſe *Plinius* tradit, ut magis ſitirent, & majorem potandi voluptatem ſentirent. Mulier inde in magnam totius corporis phlogoſin incidit, ut nullô temporis punctô à doloribus & anxietatibus quieverit apud *L. Riverium obſs. commun. à Petr. Pachequo 33.* Thermæ ſulphureæ, bituminoſæ idem promittunt conſentiente *Reinero Solenandrô ſ. 2. conſil. Med. 23. interrog. 20.* Poſt aerem varia ſitis irritamenta offerunt *cibi & potus*. Illi calidi & ſicci, aridi, acres, auſteri, adſtringentes, multò ſale impprægnati, fumô indurati, (quem civium ſuorum *Thomas Bartholinus l. c.* victum depingit) pipere, aromatibus aliis, ſaccharo, melle, plus debitô conditi omnis generis, avidè humidum oris imbibunt, ſecum ad ventriculum rapiunt,

acri-

acribus, exſiccantibus aculeis relictis, aut à ventriculo remiſſis, exſugunt, abſumunt, adſtrictoriis rivulos viribus claudunt &c. Peccat omnibus ferè modis his fumus tabaci familiariter admiſſus, ut hinc continuam potus ingurgitationem & ſui eluitionem poſtulet. Allium *Plinius l. 20. hiſtor. nat. c. 7.* præ aliis ſiticuloſum arguit, cujus tamen cauſam *Galenus* ſtrenuè agit, quo jure neſcio, *11. m. m. ult.* Similis cum hoc famæ cœpæ ſunt. Idem *Galenus 1. de ſympt. cauſis 7.* ex aquâ marinâ ſalsâ, frigida liberaliter bibita, lethalem ſitim ortam vidit. *Hippocrates 1. de acut.* uſum panis calidi, piſces marinos frictos in oleo vel butyro *Wilhelmus Rondeletius meth. cur. morb. l. 3. cap. 10.* eodem nomine damnant. Vina dulcia ſive naturâ ſive arte, vetera ſincera, intemperanter & amyſtide pota, generoſa alia, aromatica, mulſæ, criminis hujus promiſcuè rea fiunt. Medicamenta cujuscunque ordinis calefaciente & ſiccativâ virtute valentia eundem poſt ſe effectum trahunt, Evacuantia omnia fortiora, alviduca, diuretica, ſudorifera (quâ ſe virtute balnea antè citata præprimis probare poſſunt) ſanguinis, lactis, ſeminis profuſio copioſa, humidum aliò vocando, conſuetæ evacuationes ſuppreſſæ, ſiccas in corpore fuligines cumulando, inedia ſitientes fermenti vapores excitando, malum viriliter promovent. Corporis exercitia modum excedentia, motus linguæ organorumque loquelæ deſtinatorum continuus, cantiones, clamores, ſermones multi ſymbolum ſuum conferunt, unde cantores amant humores, & qui venalem vocem habent, continuò altercantes, rabulæ, agyrtæ, clamoſæ mulieres perpetuum ſitim hoſtem, quo cum certent, habent. Inter animi affectus ira præcipuè & timor malè audiunt *11. probl. 3.*

 nec

nec ratio è longo pétenda eſt, *vid. Zacut. Luſitan. lib. 3. prax. hiſtor. cap. 15.*

Th. X.

Superſunt in cauſarum ſerie, *præter-naturalia*, ordine non virtute poſtrema, imò punctum ferè omne ferentia. Quid febrilis ſanguinis æſtus poſſit in bilioſis præſertim & ardentibus febribus, fuliginibus tantùm non igneis, faucibus & ori inter circulandum transmiſſis, nemini non notum. Nec minoris efficaciæ, experientia fatente, viſcerum ſupra notatorum & partium aliarum incendia cenſenda. Salſi, nidoroſi horumque ſimiles è ventriculo ſurgentes vapores, quos bibaculi ex corruptâ ſentinâ ab heſterna crapula reliqua plerunque expirant, ſal lixivioſum in bile abundans, ſal alcali, quod ſaturari deſiderat, putridum ſecundûm *Grembs arbor. integr. & ruin. hom. l. 2. c. 1. §. 3.* ſitiendi neceſſitatem augent. *Sylvius* halitus ab acriori bile cum ſucco pancreatico in inteſtino tenui efferveſcente, ad ventriculum & fauces miſſos ariditatis p. n. ſenſum facere monet, pariaque moliri credit, ſi per vaſa lactea ad cor penetrent, ſanguinem & hinc ſalivam vitioſâ ſalſugine inficiant; Scorbuticis hoc ſalivæ vitium ferè proprium eſt, & Danis, propter malum hoc endemium, quaſi naturale ex *Thom. Bartholino l. c. diſſert. 6.* Salsâ hâc ſcaturigine perenni in ore confluente, hydropici mediis ſitiunt in undis, & quò plus potæ plus ſitiuntur aquæ. Ex arthritide ſitis inextinguibilis humore ad artus imperfectè expulsô notatur à *Riverio cap. 3. obſ. 29.* Compari fauces moleſtiâ urgentur, ſubtractô debitô humidô in meſenterii, hepatis, lienis obſtructionibus, in diabete, & hujus furfuris aliis. *Jacobus*

Henr. Pauli. l. d. c. 8. exſiccatis lymphaticis jugularibus ſuis aſperæ arteriæ cartilagines ſiticuloſas fieri putat. Tandem venenata hôc ſe crimine nobilitârunt, quæ inter vipera, & præcipuè dipſas ſuo ſe nomine ſoricis inſtar prodens, famoſa eſt. & ſive in potu ſuffocata *1. de cauſ. ſympt. 7.* ſive comeſta *11. de ſimpl. medicament. facult. ult.* ſive morſu nociva inexplebilem ſitim imprimere dicitur; quod idem *Nicander* de ſcorpione reliquit: virtutem alii occultam adducunt, ut occultâ vi theriaca ſitim hanc levare fertur, apud *Alexandr. 1. problem. 15.* alii deſiccante contenti ſunt. Sed totum aſſertum hoc ſuſpectum reddit *Franciſcus Redi Nobilis Aretin.* qui nec potum è vipera ſuffocata nec carnem comeſtam hoc crimine digna obſervavit. *obſ. de viper. Ephemerid. nat. curioſ. annexis.* An illud hîc valet? una hirundo non facit ver. Sitim ex veneno aſſumto annotat *Benedictus Sylvaticus cent. 4. conſil. & reſponſ. 80.* Ex lue venerea contractum faucium ſiccitatem & comitem ſitim vidit *Mercurialis l. d.* Ejusdem ex vermibus ortæ *Alexander Benedictus l. 11. c. 23.* meminit.

Th. XI.

Signa pro hujus affectus notitia anxiè colligenda non ſunt, cùm æger ipſe nolens volens de ſuo conqueri ſymptomate præ doloris vehementia, niſi mens laboret, neceſſe habeat; Nec adeò difficile eſt cauſas ſubolfacere. De externis iterum Medicum patiens nec non adſtantes monere poſſunt. In faucibus, ore èjusque vicinis partibus quæ ſedet, cauſa, ſenſibus plerunque ſe ſiſtit, aut tamen ſuis in indiciis patet; fuligines febriles febris ipſa præſens, cordis, pulmonum æſtus, ſpiritus oris igneus, os aridum, ſputum craſſum, viſcoſum, lingua ſcabra, quaſi toſta, vox clangoſa, ventricu-

triculum afflictum nausea, ructus, halitus vitiosi, cardialgia, cæteras partes domestica signa alia, manifestant. Laticis defectus ubi in culpa est, causæ absumentes, evacuantes præcessere; salsam sanguinis dispositionem & peregrinas salivæ qualitates gustus judicium discernit: denique juvantia & lædentia ad causarum dignotionem non parum virium habent, ut jam circa curationem plenius constabit.

Th. XII.

Quâ *prognostica* omnia dixisse videor, dum symptoma urgentissimum dico. Utut enim ex sententia *Mercurialis* (qui *Donatum ab alto mari* cum Galeno aliter sentientem hoc nomine corrigit huncque perperam intellexisse dicit) ex siti nemo moriatur, periculosissimum tamen symptoma meritò audit, quod morbum prævalidum expugnatuque difficilem indicet, novam jam afflicto afflictionem addat, totum corpus, graminum adinstar pluviarum defectu contabescentium, aridum & exuccum reddat, viribusque quàm maximè insidietur, quin &, huic si indulgeas, vomitum, lienteriam, diabeten *6. de loc. affect. 3.* cachexiam, hydropem, mortem denique ipsam, hancque subinde subitaneam inferat, quotidianâ Pergameno & Authoribus tantum non omnibus experientiâ suffragante. In febribus remissionis vel intermissionis expertibus exterioribus frigidis sitis θανάσιμον *4. Aph. 48.* de causis vid. Commentatores.

Th. XIII.

Curatio itaque non floccifacienda. Generale autem hîc indicatum urget, ut morbus, à quô sitis morbosa dependet, faucium scil. intemperies sicca, tollatur; umbra enim morborum symptomata sunt, & his abla-

ablatis evanescunt. *Hippocrates 6. epid. comm. 3.* triplex huic scopo remedium ordinavit; oris clausionem, silentium & aëris frigidi & humidi attractionem. Collimant hûc plura alia partim humidum oris naturale colligendo, advocando, exprimendo, partim alienum affundendo, vitiosum temperando, simplicia & composita. Illorum nota nomine sunt omnia duriuscula in ore agitata, quæ linguæ palatique spongiam premendo, hinc & ex salivalibus ductibus humidum evocant. *Raimundus Mindererus Medicin. milit. cap. 2.* siccum panis frustum aut globulum plumbeum hinc inde in ore volvi jubet; ita faucibus hominum, ut equorum ob continuum freni morsum, jugem humiditatem pollicetur. *Petrus Borellus* silices hôc modô commendat *cent. 2. histor. & obs. rarior. Medico-physicar. 68.* cujus verba dabo: Virum, inquit, novi, qui octo dies sine potu transigit etiam æstate, cumque in via longinquâ licet, & sub caniculæ ardoribus, nunquam tamen bibit, sed silices in ore parvulos tenet, qui ei pro potu sunt. Paria cum prædictis præstant cortices citri, aurantiorum, nuclei persicorum, cerasorum, grana mastichis, corallia, crystallus, nec opus hic est ad occultam virtutem, familiare ignorantiæ asylum, confugere; Acida omnia ori concredita quasi emulgere vasa, & spongiosiora oris loca videntur, tamarindi, fructus ribium, berberum, cerasa acida, trochisc. crem. tartari, folia acetosæ, acetosellæ, nitrum ipsum. Indi *Nicol. Monarde* teste *de reb. Indic. comm.* pilulam pisi magnitudine è tabaco concinnatam peregrinantes in ore masticant, & integrum quatriduum sine sitis & famis sensu consumunt; eundem fumus hujus effectum præstat è faucium vasis liquidiorem evocans humorem, secundùm *Schneiderum*

derum l. 3. catarrh. cap. 14. s. 2. quô irrigantur: narcoticâ verò vi ſtupefactis faucium nervulis, ut appetentia non percipiatur, operari *Auguſtinus Thonerus* non malè colligere videtur *l. 2. c. obſ. Mea. de catarrh. 3.* de ſtupefacientibus aliis & opiatis idem *Platerus* ſuſpicatur *de appet. defect. curat.*

Th. XIV.

Alienum humidum ſubſtituunt, vitioſum temperant, abſtergunt aqua præſertim frigida in ore detenta & ſæpius mutata, herbæ multâ gaudentes humiditate, portulaca, craſſula detractâ cuticulâ in aquâ ſuffocata, folia ſedi majoris, lactucæ, ramenta cucurbitæ, melonum, mali perſici, glycyrrhiza ἄδιψος inde dicta, pruna Damaſcenæ aquâ aliquandiu emollita, & ori incluſa. Avicenna linguæ ipſi aquam inſtillat, quâ irrigetur, in ventriculum tamen non deſcendat. Qui pilulis ſublingualibus delectantur, tragacanthum in ovi crudi albumine diſſolvere, & cum ſemine cucumerum contrito in formam hanc redigere poſſunt; mucilagines ſeminum pſyllii, cydonior. aqua hordei, *ſemperviv. violar. roſar. fl. papav. rhead.* extractæ, ſuccus item cancrorum fluviatilium potenter ita ſitim fallere nôrunt. Utrumque exequuntur ex utrisque compoſita, collutiones oris, gargariſmata varia *ex aqua ſemperviv. nymph. acetos. roſar.* frigida ſimplici, cum aceto aut lapide prunellæ caſtigata. Celebre præprimis hocque dignum locô eſt curioſum ſiti reſtinguendæ aptum inſtrumentum *Sanct. Sanctorii comm. in prim. fen. Avicennæ. quæſt. 87.* deſcriptum. Conſit ex vitro vel argento in forma amygdali vel lapidis perſicorum, foraminibus exiguis undique pervium, quod vel ſero lactis, vel ſucco citri, vel vino granatorum aut liquore quocunque

fauces

fauces humectante repletus orique concreditur, ex foraminibus sudoris in morem liquor inclusus paulatim destillat, faucesq; irrigat; imbibit autem liquorem suum instrumentum hoc, si calefactum eidem immergitur.

Th. XV.

Verùm enim verò, cum intemperies hæc à variis ex superioribus causis foveatur, & hæ removendæ veniunt, id quod dictu factuque circa exrernas facile est. Aër nocivus commodiore permutetur, suavis sine sole ad ripas spirans eligatur, apertis fenestris in conclave inducatur, domesticus aquâ aut herbis refrigerantibus humectantibus per pavimentum sparsis corrigatur; loca subterranea quærantur. Aëri victus correspondeat; laudantur ptisana, olera humectantia, lactuca, spinachia, portulaca intybacea omnia, fructus humidi, poma, pyra, persica, armeniaca, pruna, ficus recentes, rapæ succulentæ, juscula carnium, agninæ, vitulinæ, vervecinæ, gallinarum, præsertim pullorum, multâ cum aqua sine sale parata; aquæ potus, cerevisia tenuis, serum caprinum, vaccinum, oxygala, varia decocta mox indicanda. Sed ne quid nimis; ne ventriculus obruatur, fermentum nimiâ aquositate viribus suis exuatur. Adsuetis *F. Platerus* etiam vinum porrigit. *Philippus Grunlingius* siti crapulam secutæ, quam nec cerevisia, nec aqua, nec liquor quicunque explere potuit, claretum quod sequitur cum successu præscripsit *cent. 6. curat. 2.* ℞. flor. rosar. rubr. Mj papav. rhead. Mß. santal. rubr. ʒiß infunde aquæ acetos. Hisp. lactuc. card. Mar. cichor. rosar. ana ℥iij. hæc simul ebulliant, post exprimantur & filtrentur. add. syr. è succ. citri, berber. & aq. cinam. q.s. tincturam quoque ex iisdem ferè eundem in scopum oculis & palato blandientem. *l. c. & l. 3. practic. Med. p. 3. c. 5.* conficit.

Th. XVI.

Ex pulmonum æſtu, aſperæ arteriæ, oris exiccatione ſitientibus magis aere humidô quàm potu opus eſt, probanturque præprimis ſupra laudatæ oris collutiones frequentes; naribus etiam nonnulli flor. violar. purpur. roſar. præſertim albar. nymph. continuò olfaciendos objiciunt. Febrem quæ comitatur ſitis, præter jam adducta communia, internum totius ſanguinis æſtum hujusque cauſas coercentia deſiderat. *Cous 4. de acut. t. 5.* hydromel ad ſatiem exhibet. Galenus cremorem hordei, decoct. radic. apii extollit. Communiter ferè potum aquæ fontanæ cum ſyr. aut Julep. violar. paucis guttulis *ſpir. ſulphuris, nitri, vitrioli, vitrioli Martis,* additis permiſtum præbent: *Nitrum* præparatum facilè omnibus palmam præripit; ſed ventriculum nonnullorum judiciô lædere minusque alvi fluxu aut dyſenteriâ præſente convenire creditur, cujus tum vires tueri poteſt eſſentia acetos. cum ſyrup. viol. ad guttul. 50. 60. in cereviſia aut convenienti vehiculo alio propinata. Oxycratum ſuum etiam locum invenire poteſt. vid. *Greg. Horſt. cent. probl. Medicin. decad. 5. quæſt. 4.* Quidam oleum camphor. aquam ſapore, colore, & odore mentitam paravit, & hujus gutulas. 3. in aq. frigidâ ardentiſſimâ febre cum delirio laborantibus feliciter propinavit, deprædicandum vel hôc nomine remedium, quod ſapore omni deſtitutum etiam delicatiſſimis offeratur facilè. Decoctum citri Mynſichti, emulſiones ex ſem. frig. cum decoct. hordei, eoque, ubi alvi fluxus moleſtus, chalybeato fieri poſſunt. Succurrere etiam valent externa, quæ pariter in hepatis, renum, aliorumque viſcerum incendiis efficacia ſunt, hepati, cordi, renibus, teſtibus, fronti, temporibus, pulſibus applicita, quorum ſæpius ope felicius ſe ſitim ſedaſſe ſcri-

bit

bit *Hercules Saxonia*, quàm internis; prosunt hic unguentum rosat. infrigid. ceratum santalin. epithemata ex aq. cichor. tarax. sperm. ranar. lactuc. nymph. & similibus c. specieb. diatr. santal. succo agrest. pro epithem. cord. hepat. sacch. Saturn. & camph. olea viol. nymph. de cucurbit. Manuum & pedum balnea ex convenientibus exstructa, optima sunt; commodè enim intemperiem totius singula sanguinis temperare norunt.

Th. XVII.

Nec inutile est in æstuantis sanguinis impetu coercendo subinde sanguinem mittere exemplô *Riverij* in retrocessu causæ arthriticæ *loc. cit.* Chirurgia infusoria huc quoque vocari posset, modò de liquore infundendo ad votum constaret. Salsedo sanguinis interdum etiam purgantia mitiora suadet, v. g. dilutum rhab. decoctum fol. senn. Mynsicht. haustum mannæ, vinum passulatum. Diuretica in hac eluenda similiter valent; sicque lixiviosum bilis salem *Sylvius* aqueis diluentibus, & ad vias urinarias abducentibus corrigere, acidis acrimoniam frangere, oleosis obtundere jubet, v. g. emulsionibus oleosis, amygd. seminum oleosor. aliorum, violat. Mynsicht. Scorbuticis præ reliquis decoctum. chin. cum rad. liquirit. & santal. commendat *Timæus lib. 2. epist. 29*, ad satiem bibendum. E ventriculo nidorosi surgentes vapores cruditatum emendationem, acrium nidorolentorum præcipitationem, salis alcali saturationem imperant. Potus hic aquæ inter alia vel solius vel aceto mistæ largior concedi potest; commodè nonnunquam etiam vomitus excitatur. Ob inediam, nimias evacuationes, in marasmo aut tabe, si nascitur sitis, victus analepticus, juscula restaurantia sine sale cum seminibus frigidis majoribus, herbis coctis humidioribus alterata in subsidium veniunt. Vinum etiam

tenue, aquosum, aut aquâ dilutum medicinæ magis quàm potus locô cæteris paribus indulgeatur. *Galenus* in emaciatis talibus duo potissimum remedia, lac & balneum laudat *7. m. m.* quæ aliis causis peccantibus *Hippocrates 5. Aph. 64.* proscribit: modus administrandi circa phthisin, & hecticam apud Practicos ubique obvius est.

Th. XVIII.

Hydropicorum sitis unicum ferè antidotum suum in spir. salis habere dicitur in convenienti liquore exhibito: confert & sal absynth. ad gran. aliquot in aq. sambuc. card. bened. exhibitum, si usum aliquandiu continuaveris. Idem encomium acidis seu esurinis aliis concedendum, nitro vitriolato Mynſ. Sp. vitrioli coagulato, elixiri propriet. Paracelſ. vitrioli Mynſ. & consimilibus jam nominatis. Ex communibus conserva acetosæ, acetosellæ, syrupi horum, acetoſ. citri & plurium non postremum locum merentur. Saccharata tamen manu, quâ fieri potest, parcissimâ præbeantur. Ita *Cabrolius* se octuagenarium restituisse narrat, qui non nisi salsa comederit, & ne siti obrueretur, salsaturas seu condimenta ex saccharo & aceto cibis miscuerit. Heurnius se esu cucumerum acetô conditorum idem obtinuisse scribit. Ex diabete ortô symptomate *Lud. Mercatus l. 3. de intern. morbor. curat.* narcotica & sensum stupefacientia omnibus reliquis præfert; hinc syr. papav. cum aq. hord. malv. vel alth. syrup. de portulac. & necessitate jubente ipsum philonium Romanum propinat; alii opiata alia, ut sensus acrimonia retundatur & somnus conciliatur. Forte enim & hôc sensu sitientibus admodum obdormiscere bonum *5. aph. 27.* pilulæ de cynogloss. huc referri possunt. Reliquis denique causis debitô occurrendum modô locôque. Sed manum de tabula.

SOLI DEO GLORIA.